

Tervezett a teher-híd, a lovasistálló és lovas-fogadó, az erdészeti kezelő-ház, a camping- és az úttörő-tábor, az erdei-szálló és étterem, valamint egy alkotóház.

Fentiekén kívül a gépkocsi- és autóbusz-parkolók kiépítése, kutak fúrása, lovagló- és turista-utak kialakítása és az erdei kilátók megépítése érdemel említést a komplex rendezési tervből.

Emellett mindhárom központban, a járulékos erdészeti-üdültetési beruházások is ütemezve vannak 25 éves előirányzattal.

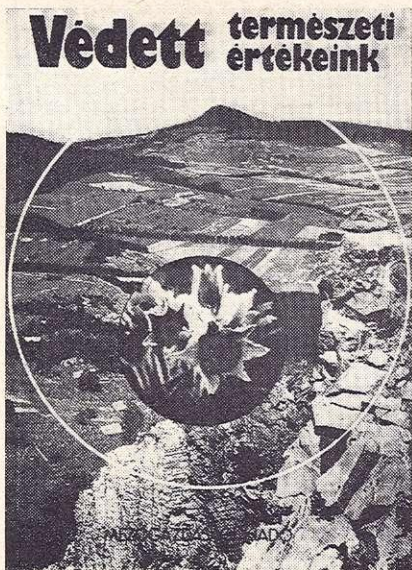
A debreceni Erdőpuszták komplex közjóléti-fejlesztésére a beruházási terv összesítésben közelítőleg 250 millió forintot irányoz elő. A hitelforrások: a MEM célcsoportos állami támogatása, a Városi Tanács célhitele és a TIVIZIG vízrendezési kerete mellett az egyes vállalatok és közintézmények részéről későbbiekben vállalt fejlesztési részesedések.

A korábban említett IV. ötéves tervi megvalósulásokon kívül a FEFAG megkezdte az állományátalakítási munkálatokat, az erdei berendezések kihelyezését és a Fűvészkert telepítését.

Számos debreceni vállalat nagy segítőkészséggel csatlakozott a környezetfejlesztési munkákhoz.

A tervek eredményes végrehajtásához rendkívül széles körű koordináltságra van szükség a továbbiakban is a munkában résztvevő különböző szakhatóságok, állami és társadalmi szervek között. Az összehangolást Debrecen Város Tanácsa látja el.

A helyesen szervezett, átgondolt kivitelezési munka pedig lehetővé teszi majd, hogy városunk lakói az ezredfordulóra minden tekintetben korszerű üdülőerdőt használhassanak aktív pihenési és üdülési igényeik kielégítésére.

Védett természeti értékeink címmel adta ki 1976-ban a Mezőgazdasági Kiadó *Kopasz Margit* szerkesztésében, 264 oldalon (40 Ft) 13 író leírását a nemzeti parkjainkról, tájvédelmi körzeteinkről, megyei csoportosításban az országos jelentőségű természetvédelmi területeinkről. A helyi jelentőségű, természetvédezt területekre csak rövid utalást olvashatunk földtani, víztani, növénytani, állattani, tájképi és kultúrtörténeti jelentőségük szerint. Nem tudjuk meg tehát, hogy melyek és mik azok, hol vannak és miért részesültek védelemben. Hiányzik egy áttekinthető térkép, esetleg abban a formában, ahogyan az *Kenyeres-Tildy* 1960-ban megjelent, „Védett természeti ritkaságaink” című könyvében a 226. oldalt követően megtekinthető.

Rövid bevezetőben ismerjük meg Földünk természetvédezt területeit, az itthoniak kezelőszerveit, látogatásának a lehetőségeit, a honi természetvédelem fontosabb jogszabályait, védett területeink többféle szempontból csoportosított, területi adatait, a természetvédelem távlati elképzeléseit.

Érdekes a védett madarak és állatok árjegyzéke, amely a legkisebb 300 Ft-os értéktől a maximális 50 000 Ft-ig adja meg a felsoroltak értékét. Jó lenne, ha az egykori érték- és árszabályzathoz hasonlóan a védettség ellen szándékosan vétőket a bíróság is ilyen módon terhelné meg. Nincsenek említve az erdei fák, a ritka növények, érték nélkül maradtak pl. a latin neveik felsorolásában. Hasznos a fogalmak magyarázata. Biztos, hogy több magyar elnevezés (turján, faj, fajta stb.) is értelmezésre szorul. Ertelemszerűen jók a közölt felvételek, kiállításuk — főleg a sziklaalakzatoké — nem mindig sikerült.

A könyv elsősorban az érdeklődő nagyközönséghez szól. *Illés Sándor* ismertetője (Magyar Nemzet, 1976. szeptember 5., 7. oldal) nyilván fel is kelti a könyv iránt a figyelmet. Jogosan, mindenki haszonnal forgathatja azt, kiegészítve hiányos ismereteit. Talán szakszempontból támadhat hiányérzete a könyv erdészolvasójának.

Védni azokat a területeket kell, amelyek fennmaradását veszély fenyegetheti, megtartásuk elsősorban környezetvédelmi, tudományos, kulturális, oktatási, esztétikai, pótolhatatlansági szempontból szükséges és indokolt.

A könyv írói a dolog természete szerint geológusok, barlangkutatók, ornitológusok, botanikusok, a legritkább esetben erdészek. Az egyes leírások értéke, hangulata, szépsége és propagáló ereje attól függött, mennyire állt közel a védett terület, a földtani jelenség, madár, növény az ismertetőjük lelkületéhez. Különösen megfigyelhető ez a madárvédelmi területek, egyes ritka növényelfordulások leírása, ismertetése során. A lírai mondatfűzés közel hozhatja a védett területet a könyv olvasójához és ezzel is segíti teljesíteni a könyv feladatát: az ismeret-

terjesztést, hazánk természeti értékeinek a megszerettetését, megbecsülését, megismerését, oltalmazását. Ily módon vannak nagyon is kevésbé jó fejezetrészek, ennél rosszabb osztályzat azonban egyiknek sem adható.

Élményt adó a Hortobágyi Nemzeti Park leírása. Hiányolom azonban az ágótapusztai sziki ősgyep leírásából a püspökladányi, Farkas-szigeti erdők rövid ismertetését, amellyel értékesebb és érdekesebb lett volna a megjelentetett, kétsoros megemlékezés. Jó a Nemzeti Park áttekintő térképe is.

Kár, hogy a Kiskunsági Nemzeti Park leírásából kimaradt több olyan — ezután már valószínű nem rekonstruálható — őshonos, erdei növényfajlás, mint pl. a kunbaracsi gyertyános-kocsányos tölgyes, a Kunadacs—Kunpeszéken itt-ott még látható, őshonos növényfejlődési sor, amely az ősgyepből a borókáson, a borókás-fehérviráson át elvezetett a gyöngyvirágos tölgyesig. Tompításra szorult volna a bugaci ősbörökás „lenyűgöző” látványa, zavaratlanságát itt-ott a talajelőkészítés, olykor a leégett részletek zavarják. A fülöpházi lelegettetett, újból mozgásba lendült, „érintetlen” homoksíkság kétes értékű idegenfoglalmi látványosság. Ha igaz lenne a *Cholnoky*-féle három homokkirajzás, hogyan maradhatott meg közöttük a ma már nagyrészt lecsapolt tavak, turjánok láncolata?

Jó a debreceni Nagyerdő öreg-tölgyesének a leírása. Így lehet sokoldalú megvilágítással közel hozni az olvasóhoz az erdők életközösségét.

Végül külön ki szeretném emelni a Badacsonyi tájvédelmi körzet ismertetését. Mindenre kiterjedő, tudást gyarapító, hangulatot keltő, érdeklődést felcsigázó leírása remekbe sikerült.

Dr. Babos Imre

„Az évszázad törvénye”-ként üdvözölték többen azt a javaslatot, amelyet Svájcban dolgoztak ki, országos elgondoláson alapuló tájtervezéssel megakadályozandó az eddig érintetlen vidékek tervszerűtlen feltárását, beépítését, a turistaság és üdülés számára oly jelentőségeltjes szűz természet megbecstelenítését, ami különösen az utóbbi évtizedekben kapott erőre. A hatvanas évek végéig Svájcban ilyen országos tervzéstől nem lehetett szó. A tájgazdálkodás szempontjából olyan fontos tervezés, mint amilyen az építkezések szabályozása, legnagyobbreszt a kantonokra, községekre tartozott. Ezek rövidlátása azonban elhanyagolta ezt a terület, kantonról kantonra változóan fejlődött ki a tájtervezés. Jellemző erre, hogy 1971-ben a kereken három-ezer svájci község csupán 10%-ának volt építési és területfelhasználási szabályzata. A lakosság szaporodásával, az építkezési tevékenység meggyorsulásával mindinkább szükségessé vált az egyre szűkülő mértékben rendelkezésre álló területnek mint termelőeszköznek társadalmilag igazságos elosztása és hasznosítása. Világossá vált ugyanakkor, hogy az országosan átfogó rendezés nélkül meg nem oldható.

A lakosság kívánságára már 1963-ban tervezet készült a telekspekuláció korlátozására, s ez 1969-re törvényként be is került az ország alkotmányába. A törvény állami elővásárlási joggal korlátozta a magánosok közötti földforgalmat és különböző sfkú tervezés ösztönzésével megvetette a tájtervezésnek legfontosabb alapjait. Feljogosította az államszövetséget a kantonok által hozandó, a célszerű talajhasznosítást és településrendezést szabályozó rendeletek irányelveinek megadására, a kantonok ilyenirányú tevékenységének előmozdítására és kötelezte arra, hogy tevékenységében legyen tekintettel az országos, regionális és helyi tervezés követelményeire. Ennek a földtulajdon-törvénynek a végrehajtási rendelkezései átmenetet kívántak képezni a tájszervezési-törvény megszületéséhez. Az egyik ilyen igazságügyi rendelet ideiglenesen korlátozta az építkezést azokon a területeken, amelyeknek ellenőrizetlen beépítése a közösség különös érdekeit sértené. A kantonoknak haladéktalanul ki kellett jelölni azokat a területeket, amelyek beépítése tájvédelmi, üdülési, vagy valamilyen védelmi szempontból hátrányos lehet. Ez egyelőre megállította a legszebb tájaknak hétvégi házakkal való elcsúfítását.

A véglegesnek szánt törvény javaslatát 1971 végére állították össze. Hosszas huzavonával tárgyalták, majd 1974-ben kitűzték tárgyában a népszavazást, 1976 júniusára. A tervezet szerint a törvényesítendő tájtervezés országos elgondolás szerint történik, de részleteiben a kantonok hatáskörében marad. Két főcélja: *a talaj célszerű hasznosítása és a rendezett település*. A törvénytervezet első cikkelye részletesen a következő feladatokat állítja:

1. az emberi lét alapszükségeit — a levegőnek, víznek, tájnak — védelme;
2. az egyéni, társadalmi, valamint gazdasági élet kifejléséhez szükséges területi feltételek megteremtése;
3. a települések decentralizálásának ösztönzése, regionális és régiók közötti súlypontok képzése mellett;
4. a települési térségnek kellő mértékű, az ország jövőbeni fejlődését is figyelembevevő elhatárolása és ennek célszerű hasznosítása;
5. vidék és város, gazdaságilag gyenge és erős területrészek közötti kiegyenlítés előmozdítása;
6. az egyes tájak jellegének és szépségének megőrzése;
7. az ország kielégítő mértékű saját élelmiszerbázisa és
8. a honvédelem területi igényeinek figyelembevétele.

A feladatok megoldására szolgáló eszközül a tervezet hármat említ: *hasznosítási zónák elkülönítését, az ebből származó értékötletet lefölozését és a gazdasági kiegyenlítést, a keletkezett gazdasági hátrányok jóvátételét*.

A hasznosítási zónákat a javaslat a következőképp tervezte kialakítani: lakóterület, mezőgazdasági, erdőgazdasági, üdülési, véd- és egyéb terület. Ez, az egész országot átfogó, a talaj funkciójának és sajátosságainak megfelelő beosztás a tervezet magva, lehetővé teszi a föld ésszerűbb hasznosítását. A lakóterületek elkülönítése elejét veszi a szörvány építkezésnek és nyugalomba hozhatja a lakóterületen kívüliek árhullámozását, megakadályozhatja a telekfelhalmozást. Magával hozza azonban a lakóterületen a telekárak emelkedését, ezt az értékötletet kívánja a tervezet lefölozni. A legérdekesebb része a tervezetnek a népgazdasági kiegyenlítésre vonatkozó. Kiegyenlítést irányoz elő a mező- és erdőgazdaság javára a tájtervezés érdekében hozott áldozatokért, kiegyenlítést azon vidékek számára, amelyeket a tájtervezés fejlődésükben hátrányos helyzetbe hoz és jóvátétel azoknak, kiknek földjét az üdülés és védelem mértéken felül veszi igénybe. Az erdőgazdaságot ezen túlmenően infrastruktúrájának javítására kívánja ösztönözni és az e célra rendelkezésre állítható összeget évi 5–10 millió frankban irányozza elő.

A törvénytervezetet az erdőgazdaság természetesen erőteljesen támogatta, a szaklapban való részletes ismertetését is úgy időzítették, hogy kellő hangulatot teremtsen a népszavazás idejére. Ennek eredményét így a lap nem közölte. Ezt más úton tudtuk meg: 626 224 *igennel* szemben 654 201 volt a *nem*. Így a tervezet nem emelkedett törvényerőre és még az átmeneti intézkedések, ideiglenes korlátozás is érvényüket veszítették.

Tovább terjed a szilfavész Angliában

A Forestry Commission — az állami erdőgazdaságoknak hatósági jogkörrel is ruházott legfőbb szerve (FC) — jelentése szerint a szilfavész tovább terjed Anglia déli részén. 1975-ben 1,9 millió fa fertőződött meg. Az elpusztult és halódó fák száma ezzel az 1974. évi 3,7-ről 5,6 millió darabra emelkedett.

A 23 millió darabra becsült szilfa-állományból a felvételek szerint 6,5 millió, vagyis 28% pusztult el a vírus jelenlegi agresszív törzsének a 60-as évek vége felé bekövetkezett megjelenése óta. A fertőzés észak felé terjed. A legészakibb egy, a múlt év szeptemberében Glasgowban megállapított egyedi eset.

A legerősebben megtámadott vidékek Sussex nyugati része, ahol a szilfák 85%-a elpusztult vagy halódik, utána következnek Gloucestershire 77%-kal és Surrey 76%-kal. A legkevésbé fertőzöttek Norfolk, Nyugat-Suffolk és Huntingdon. Sussex keleti részében is kevés a fertőzés.

A múlt év őszén az Alsóház újabb rendeletet fogadott el a betegség terjedésének megakadályozására. Az új rendelet kiegészítéseket tartalmaz az 1974. évi, hasonló tárgyú rendelethez, mely szerint a kevésbé fertőzött területekre vagy területeken tilos a szil faanyagok szállítása kérgezetlenül. Hangsúlyozzák, hogy ezzel nem akarják a faanyagok felfűrészelését akadályozni.

Az FC javasolta, hogy az enyhén fertőzött területeken a helyi hatóságok nyújtsanak segítséget a fertőzött fák kivágásához. Javasolták továbbá, hogy a fűrészüzemekben és faraktárakban folytassanak vizsgálatot annak megállapítására, hogy a rendelet előtt, vagy azt megszegve, szállítottak-e északra — ha igen, hová — fertőzött faanyagot. A glasgowi egyedi eset az oltani hatóságokat is nagyobb figyelemre serkenti.

Az FC egyidejűleg ismertető füzetet adott ki a szil faanyagok szélesebb körű felhasználásának elősegítése céljából.

(TIMB. TRADES J., London, klsz. 1976. Ref.: Jándi Gy.)

Társadalomtudományok az erdészetben (Olvasókönyv) Rumsey, F., Duerr, W. A.: Social sciences in forestry: a book of readings. W. B. Saunders Co., Philadelphia—London—Toronto (1975), pp. 408.

Hasonló jellegű összefoglaló mű az erdészet, az erdőgazdálkodás társadalmi és különösen közgazdasági jellegű kérdéseiről még nem jelent meg a magyar könyvpiacra annak ellenére, hogy a mű megállapításai a sajátos USA-viszonyokra vonatkoznak, számos hazai körülményeinkre is alkalmazható elgondolást ad, különösen az ún. jóléti erdőgazdálkodást, ill. a többcélú erdőgazdálkodást (multiple use) illetően. A könyv nem tartalmaz eredeti írásokat, hanem az USA szakajtóban (1952—72 között) megjelent publikációk közül egy válogatást öt fő téma köré csoportosítva, amely egyúttal a könyv szerkezetét is meghatározza. Minden írás előtt rövid életrajzi összefoglalás található, mivel a szerzők az USA erdészeti irodalmának jelenkori „klaszikusainak” számítanak. A tényleges cikk előtt ezenkívül egy rövid szerkesztői összefoglalás és azon kérdések felvetése található, amelyek miatt a cikket tanulmányozni, ill., amelyekre az olvasás során figyelemmel kell lenni. Minden írás végén részletes irodalomjegyzék van, amelyek szinte kivétel nélkül az USA szakajtóban megjelent írásokra utalnak. Minden témacsoporton belül a cikkek egységes didaktikai elvek szerint követik egymást. Az első minden esetben általános jellegű, a következők már a részletekkel foglalkoznak, míg az utolsó írások már a jövőt, a perspektivákat vetítik elő.

Az *első rész* (16 írás) az erdészettel, annak interdiszciplináris kérdéseivel (szociológia, etika, fiziológia, vezetéstudomány, nevelés stb.) foglalkozik, történelmi távlatokba ágyazva. Ilyen írások pl. A természetvédelem etikája (A. Leopold), A személyiség, a motiváció és a nevelés hatása az erdészetben (I. Holland és társai). A *második rész* (8 írás) témája azok a befektetések, amelyek nélkül erdészeti termelés nem képzelhető el, így maga az erdő kezelője — annak személyisége, az erdőterület és területhasználat, az állami és magántőke befektetések, valamint maga az erdei munka és annak produktivitása. A *harmadik rész* (12 írás) foglalkozik lényegében a szorosán vett erdőgazdálkodással, annak erőforrás és területhasznosítási kérdéseivel, valamint ezek ökonómiai vonatkozásaival, u. m. I. R. I. Beazley (erdei felüdülés-értéke), M. Kelso (a vízgyűjtőben való erdőgazdálkodás ökonómiaja) írásai. A *negyedik és ötödik rész* a fafeldolgozás, ill. a marketing és a fakereskedelmi kérdésekkel foglalkozik öt, ill. hét írásban.

Dala László